

ВИСНОВОК

про наукову новизну, теоретичне та практичне значення результатів дисертації аспіранта кафедри менеджменту публічного управління, менеджменту та маркетингу Східноукраїнського національного університету імені Володимира Даля, директора Територіального управління Державного бюро розслідувань (м. Краматорськ), Богданова Романа Ігоровича на тему: "Формування управлінських структур у забезпеченні економічної безпеки підприємства", що подається на здобуття ступеня доктора філософії галузі знань 07 – "Управління та адміністрування" за спеціальністю 073 – "Менеджмент"

Комісія у складі: доктора економічних наук, доцента Івченка Євгена Анатолійовича; кандидата економічних наук, доцента Вахлакової Вікторії Володимирівни розглянули дисертаційну роботу Богданова Романа Ігоровича на тему: "Формування управлінських структур у забезпеченні економічної безпеки підприємства", виконану у Східноукраїнському національному університеті імені Володимира Даля під керівництвом доктора економічних наук, професора Овчаренка Євгена Івановича.

Комісія вважає:

1. Актуальність теми дисертації. Дисертація Богданова Романа Ігоровича на тему: "Формування управлінських структур у забезпеченні економічної безпеки підприємства" виконана на актуальну тему і є закінченою науково-дослідною роботою.

Актуальність теми, новизна, теоретичне та практичне значення проведених досліджень спрямовані на обґрунтування теоретико-методичних засад та розробку практичних рекомендацій щодо удосконалення формування управлінських структур у системі економічної безпеки підприємства.

2. Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дисертацію виконано відповідно до напрямів наукових досліджень Східноукраїнського національного університету імені Володимира Даля Міністерства освіти і науки України. При виконанні теми ДН-02-15 "Теоретико-методологічні основи проектно- і процесноорієнтованого управління на регіональному рівні безпечним функціонуванням і розвитком суб'єктів і об'єктів діяльності в умовах економіки знань, системних криз та гібридних загроз" (номер державної реєстрації № 0115U000647, 2015-2017 рр.) автором систематизовано теоретичні засади управління у системі економічної безпеки підприємства та розроблено засоби інституційного впливу на формування та функціонування служби економічної безпеки підприємства. За темою ДН-03-19 "Теоретико-методологічні основи управління для забезпечення сталого розвитку на регіональному рівні в умовах гібридних загроз та постконфліктної

трансформації" (номер державної реєстрації 0119U100436, 2019-2021 рр.) автором сформовано наукові положення щодо удосконалення організаційного проектування управлінських структур у системі економічної безпеки підприємства, розроблено концепцію створення оперативної безпекової групи на основі ситуаційного розподілу функціональних повноважень фахівців при застосуванні матричного устрою управлінської структури.

3. Особистий внесок здобувача в отриманні наукових результатів.

Наукові положення, розробки та висновки дисертаційної роботи є результатом самостійного дослідження в галузі формування управлінських структур у системі економічної безпеки підприємства. З наукових праць, опублікованих в співавторстві, у дисертації використовуються лише ті положення, що є особистими результатами досліджень здобувача.

У публікаціях, підготовлених в співавторстві, здобувачеві належать такі результати: систематизація підходів до забезпечення економічної безпеки підприємства у контексті вибору способів забезпечення у залежності від розмірів, масштабів та фінансових можливостей підприємства, обґрунтування мета-напрямів безпекозабезпечувальної діяльності та визначення організаційно-управлінських засад розподілу функціональних повноважень за окремим мета-напрямами [1]; здійснено історико-генетичне узагальнення критеріїв прийняття управлінських рішень у системі управління підприємством [2]; визначено характеристики та взаємозв'язок поведінкових особливостей фахівців у системі економічної безпеки підприємства [3]; розглянуто аспекти застосування матричного типу структури служби економічної безпеки та проектного підходу до організації діяльності служби, запропоновано формування тимчасових оперативних безпекових груп, як аналога проектних груп, для здійснення діяльності за окремими загрозами економічній діяльності підприємства [8]; розкрито сутність та обґрунтовано напрями удосконалення ієрархічних та договірних відносин у структурі управління [9]; визначено фактори впливу на тип оргструктур, розроблено базові оргструктури служби економічної безпеки охоронного та захисного спрямування, надано опис функціонального навантаження підрозділів розроблених оргструктур [10]; розробка специфічних правил узгодження загроз економічній безпеці підприємства [11]; типологізація спеціальних режимів та напрямів діяльності служби економічної безпеки підприємства [15].

Результати дисертації опубліковано в повному обсязі.

4. Достовірність та обґрунтованість отриманих результатів та запропонованих автором рішень, висновків, рекомендацій. Наукові положення, висновки і рекомендації, отримані за результатами наукового дослідження, на нашу думку, є обґрунтованими та достовірними.

Методологічною основою дисертації є сукупність способів і принципів наукового пізнання, загальних та спеціальних методів і прийомів, що використовувалися в дослідженні. Теоретичною основою дослідження послуговували фундаментальні положення теорії управління, системного підходу, управління підприємством, економічної безпекології.

Наукові припущення підтверджено за допомогою загальнонаукових, економічних та управлінських методів наукового пізнання. Під час дослідження автором використано історико-генетичний метод; абстрактно-логічний аналіз; метод порівняння; методи дедукції та індукції; метод логічного узагальнення; процесний підхід.

Обґрунтованість основних наукових положень і висновків дисертанта підтверджується доведенням їх до рівня практичних рекомендацій, поданих керівництву ТОВ "Науково-виробниче об'єднання "Неболайт"; ПАТ "Енергомашспецсталь". Результати наукового дослідження здобувача впроваджено у навчальний процес Східноукраїнського національного університету імені Володимира Даля.

5. Ступінь новизни основних результатів дисертації порівняно з відомими дослідженнями аналогічного характеру. Наукові положення, що містяться в дисертації, є достовірними, аргументованими, ґрунтуються на міцному методологічному фундаменті, спираються на глибоке опрацювання теоретико-методологічних положень теорії управління та економічної безпекології та публікації провідних вітчизняних і зарубіжних вчених.

Дисертація містить елементи наукової новизни, а саме:

- вперше інтегровано інституціональну складову у процес управління у системі економічної безпеки підприємства шляхом присвоєння службі економічної безпеки статусу самостійної інституції у інституційному середовищі функціонування підприємства, що дає службі можливість отримати інституційну незалежність від підприємства та виконувати завдання конструктивного узгодження економічних інтересів акторів на рівні інституціональних відносин, які є ієрархічно вищими ніж управлінські або економічні, що досягається обов'язковим включенням у процес узгодження таких складових як інститут ієрархічних відносин, інститут договірних відносин та інститут економічного інтересу та дає можливість обмеження або уникнення деструктивного впливу на узгодження економічних інтересів окремими акторами підприємства, які є ієрархічно рівними або вищими у структурі управління підприємством ніж служба економічної безпеки;

- удосконалено процес організаційного проектування у системі економічної безпеки підприємства шляхом запровадження розподілу управлінських повноважень за функціональними мета-напрямами забезпечення

економічної безпеки підприємства (на противагу ієрархічності), що, на відміну від існуючих практик, дозволить обрати оптимальне співвідношення між жорсткістю, для охоронного мета-напряму, та адаптивністю, для захисного мета-напряму, устрою служби економічної безпеки, оптимальність якого залежить від розміру та безпекових потреб підприємства;

- удосконалено тлумачення понять "економічний інтерес" та "конфліктність економічних інтересів" у контексті забезпечення економічної безпеки підприємства шляхом визнання конфліктності економічних інтересів акторів підприємства ключовою сучасною передумовою для появи намірів та дій щодо перешкоджання попередженню потенціальних та нейтралізації наслідків широкого спектру загроз економічній діяльності підприємства, що суттєво суб'єктивізує і ускладнює функціонування системи економічної безпеки підприємства, та визнання необхідності зміни інституціональної ролі та місця управлінської структури у системі економічної безпеки підприємства;

- удосконалено процес формування управлінських структур у системі економічної безпеки підприємства, що базується на відмінності принципів та процедур організаційного проектування щодо двох окремих функціональних мета-напрямів та припускає застосування лінійно-функціонального устрою для частини структури, що реалізує охоронний мета-напрямок, та матричний устрій для частини, що реалізує захисний мета-напрямок, у результаті чого головною відмінністю від існуючих практик стає відсутність постійного закріплення складу та взаємозв'язків елементів управлінської структури, яка замінюється ситуаційним поєднанням елементів та розподілом функціональних повноважень у залежності від поточних потреб підприємства, за рахунок чого забезпечується оптимізація використання наявного кадрового та ресурсного потенціалу системи економічної безпеки підприємства;

- удосконалено теоретико-методичне підґрунтя застосування матричного типу структури управління служби економічної безпеки підприємства шляхом впровадження концепції створення елементів матриці у вигляді оперативної безпекової групи, яка являє собою ситуативне тимчасове, з орієнтацією на конкретне завдання, організаційно-управлінське поєднання найбільш потрібних та відповідних змісту завдання фахівців у окрему групу, що організовує свою діяльність за ідеологією проектного підходу у вигляді цілісного управлінського проекту, який поєднує у собі задачі, необхідні ресурси та час, що, на відміну від існуючих підходів, дає можливість протиставити унікальності кожної загрози унікальність відповідно створеної безпекової групи та максимально розширити діапазон реакцій й алгоритмів попередження або нейтралізації наслідків окремих загроз економічній діяльності підприємства;

- уточнено поняття "управлінська структура" у системі економічної

безпеки підприємства, як інваріантного різновиду елементу структури управління (служба, департамент, відділ тощо), що відповідальний за реалізацію управлінських функцій у процесі забезпечення економічної безпеки підприємства, та, на відміну від існуючих тлумачень, виступає об'єктом визначення засад керованості економічною безпекою та об'єктом організаційного проектування на основі ситуаційного розподілу функцій між рівнями управління, визначення прийняттого ступеня децентралізації або вибору оптимального співвідношення між централізацією і децентралізацією управління;

- уточнено поняття "загроза економічній безпеці підприємства" шляхом додавання нового типу загрози надмірності конфліктності економічних інтересів, яка уособлюється небезпечними діями та намірами акторів підприємства, що намагаються вирішувати конфліктність економічних інтересів на свою користь шляхом свідомого порушення економічних та інституціональних меж узгодження.

6. Наукове і практичне значення результатів дослідження.

Наукове значення результатів дослідження обумовлюється створенням автором теоретико-методичного підґрунтя щодо удосконалення формування управлінських структур у системі економічної безпеки підприємства, яке базується на впровадженні інституціональних засад управління, розмежуванні засад організаційного проектування та типів використовуваних структур управління за двома окремими функціональними мета-напрямами безпекозабезпечувальної діяльності, застосуванні тимчасових оперативних безпекових груп, сформованих на основі ситуаційного розподілу функціональних повноважень фахівців підприємства з метою розширення можливостей протидії максимально широкому колу унікальних загроз економічній діяльності підприємства.

Розроблені у дисертації теоретичні та методичні положення доведені до рівня методичних рекомендацій, які пропонуються для впровадження у практику забезпечення економічної безпеки діяльності у середніх та великих підприємствах. До результатів, які мають найбільше практичне значення, віднесено: методичний підхід до визначення організаційної структури служби економічної безпеки підприємства на основі виокремлення охоронного та захисного мета-напрямів діяльності з дотриманням актуальних спеціальних режимів забезпечення економічної безпеки підприємства; рекомендації щодо порядку створення оперативної безпекової групи служби економічної безпеки підприємства з визначенням функціонального типу групи, принципів підбору її керівника, складу, чисельності та процедур контролю за діяльністю групи.

Рекомендації щодо створення методичної бази прийняття

безпекозабезпечувальних рішень на підприємстві, що ґрунтуються на відповідності професійних ролей та типів посадовців виконуваним завданням, використані у системі економічної безпеки ТОВ "Науково-виробниче об'єднання "Неболайт" (довідка від 11.02.2020 р.). Завдяки рекомендаціям щодо удосконалення організаційного устрою служби економічної безпеки підприємства, який передбачає зміну підходів до організаційного проектування управлінських структур у системі економічної безпеки, підприємством ПАТ "Енергомашспецсталь" освоєний проектно-орієнтований принцип формування внутрішньої структури служби економічної безпеки (довідка від 14.04.2020 р.).

Надані здобувачем рекомендації, у вигляді методологічних та теоретичних положень, практичних методик та процедур, впроваджені у освітній процес Навчально-наукового інституту економіки і управління Східноукраїнського національного університету ім. В. Даля при викладанні дисциплін: "Менеджмент економічної безпеки", "Антикризове управління", що викладаються для здобувачів вищої освіти, які навчаються за освітнім рівнем "магістр" за спеціальністю 073 "Менеджмент" (довідка від 03.03.2020 р.).

7. Повнота опублікування результатів дисертації та особистий внесок здобувача до всіх наукових публікацій, опублікованих зі співавторами та зарахованих за темою дисертації. Результати наукового дослідження Богданова Романа Ігоровича знайшли відображення у 16 наукових працях, серед яких 7 статей – у наукових фахових виданнях (у тому числі 5 статей – у періодичних виданнях України, що внесені до міжнародних наукометричних баз даних), 2 статті – у міжнародних наукових виданнях, одне з яких індексується у міжнародній наукометричній базі *Web of science*, 1 стаття – у колективній монографії, 6 публікацій апробаційного характеру – у матеріалах наукових конференцій. Загальний обсяг публікацій складає 8,61 д.а., з яких автору належать 5,8 д.а. Загальний обсяг наукових праць за темою дисертації становить 8,61 друк. арк., особисто автору належить 5,8 друк. арк., що дозволяє вважати виконаними положення п. 11 Порядку проведення експерименту з присудження ступеня доктора філософії, затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 6 березня 2019 р. № 167. Положення дисертаційного дослідження, які складають наукову новизну, повністю висвітлені у наукових спеціалізованих виданнях та обговорені на науково-практичних конференціях.

Список публікацій здобувача

Статті у монографіях:

1. Овчаренко Є.І., Богданов Р.І. Вітчизняні традиції та принципи формування управлінської структури служби економічної безпеки підприємства / в кн.: Економічна безпека: держава, регіон, підприємство : кол. монографія : в 3 т., Т. 3 / за заг. ред. В.О. Онищенко та Г.В. Козаченко. Полтава : ПолНТУ, 2019. С. 248-270.

Статті, що входять до НМБД Web Of Science:

2. Ovcharenko I., Prus N., Koreniev E., Bogdanov R. Choice and Assessment of a Technique of Planning in Management of Production Resources of the Rural Enterprises. *Management Theory and Studies for Rural Business and Infrastructure Development*. 2020. № 42(2). P. 108-117. **(Web of science)**.
DOI: [10.15544/mts.2020.11](https://doi.org/10.15544/mts.2020.11).

Статті у закордонних наукових виданнях:

3. Ovcharenko Ievgen, Semenenko Inna, Bogdanov Roman. Use of a Person as a System-Forming Factor when Forming a System of Economic Security of an Enterprise. *Social Educational Project of Improving Knowledge in Economics: Innovations in the Modern World*. Poitiers (France), Frankfurt (Germany), Los Angeles (U.S.): Journal Association 1901 "SEPIKE". 2020. № 1(4). P. 105-108. **(Index Copernicus)**.

Статті у наукових фахових виданнях України, включених до міжнародних наукометричних баз:

4. Богданов Р.І. Інституціональні можливості узгодження економічних інтересів у системі економічної безпеки підприємства. *Бізнес Інформ*. 2018. № 11. С. 42-48. **(Фахове видання, Index Copernicus, Google Scholar)**.

5. Богданов Р.І. Формування управлінських структур у системі економічної безпеки підприємства: аспект інституціональної трансформації служби безпеки. *Вісник Хмельницького національного університету*. 2019. № 1. С. 6-12. **(Фахове видання, Index Copernicus, Google Scholar)**.

6. Богданов Р.І. Засади керованості та проектування структур управління у системі економічної безпеки підприємства. *Бізнес Інформ*. 2020. № 1. С. 345-351. **(Фахове видання, Index Copernicus, Google Scholar)**.

7. Богданов Р.І. Удосконалення організаційної структури служби економічної безпеки підприємства. *Вісник Східноукраїнського національного університету імені Володимира Даля*. 2020. № 1 (257). С. 12-17. **(Фахове видання, Index Copernicus, Google Scholar)**.

8. Овчаренко Є.І., Богданов Р.І., Гніденко В.І. Концепція створення оперативної безпекової групи як ключового структурного елементу служби економічної безпеки підприємства. *Ефективна економіка*. 2020. № 4. Режим доступу: <http://www.economy.nauka.com.ua/?op=1&z=7758>.

(Фахове електронне видання, Index Copernicus, Google Scholar).

Статті у наукових фахових виданнях України:

9. Овчаренко Є.І., Богданов Р.І. Еклектика змін в сучасних структурах управління підприємством: стаціонарність versus адаптивність. *Економіка та право*. 2017. № 2(47). С. 117-125. **(Фахове видання).**

10. Овчаренко Є.І., Богданов Р.І. Формування організаційної структури служби економічної безпеки підприємства. *Вісник Східноукраїнського національного університету імені Володимира Даля*. 2017. № 6 (236). С. 175-185. **(Фахове видання).**

Праці апробаційного характеру:

11. Овчаренко Є.І., Богданов Р.І. Правила узгодження загроз при виборі стратегії забезпечення економічної безпеки підприємств енергетичної сфери. *Науково-практична конференція "Стратегії сталого розвитку: на шляху до сильнішої громади"*, Северодонецьк, 21 жовтня 2016 р. Матеріали. Северодонецьк: вид-во Східноукр. нац. ун-ту ім. В. Даля, 2016. С. 203-205.

12. Богданов Р.І. Вибір способу забезпечення економічної безпеки підприємства. *IV Всеукраїнська науково-практична Інтернет-конференція з міжнародною участю "Економічна безпека: держава, регіон, підприємство"*, Полтава, 15 грудня 2017 р. - 25 січня 2018 р. Матеріали. Полтава: ПолтНТУ, 2018. С. 126-129.

13. Богданов Р.І. Формування управлінських структур у системі управління економічною безпекою. *Міжнародна науково-практична конференція "Університетська наука. Проблеми міжнародної інтеграції"*, Северодонецьк (Україна) – Люблін (Польща), 3-5 травня 2017 р. Матеріали. Северодонецьк: вид-во СХУ ім. В. Даля, 2017. С. 78-80.

14. Богданов Р.І. Аспекти узгодження економічних інтересів акторів підприємства службою економічної безпеки. *Міжнародна науково-практична конференція "Сучасні тенденції розвитку менеджменту та фінансово-економічної безпеки"*, Черкаси, 26 листопада 2018 р. Черкаси: ЧНУ ім. Б. Хмельницького, 2018. С. 104-107.

15. Овчаренко Є.І., Богданов Р.І. Спеціальні режими та напрями діяльності служби економічної безпеки підприємства. *V Всеукраїнська науково-практична Інтернет-конференція з міжнародною участю "Економічна*

безпека: держава, регіон, підприємство", Полтава, 20 грудня 2018 р. — 20 січня 2019 р. Матеріали. Полтава: ПолтНТУ, 2019. С. 88-91.

16. *Богданов Р.І.* Удосконалення служби економічної безпеки підприємства на інституціональних засадах. *Міжнародний форум з інформаційних систем і технологій "INFOS-2019"*, Харків, 24-27 квітня 2019 р. Матеріали. Харків: ХТУ "ШАГ", 2019. С. 15-17.

8. Відомості про апробацію результатів дисертації. Основні результати дослідження повідомлені та отримали схвалення на науково-практичній конференції "Стратегії сталого розвитку: на шляху до сильнішої громади" (м. Северодонецьк, 2016 р.); IV Всеукраїнській науково-практичній Інтернет-конференції з міжнародною участю "Економічна безпека: держава, регіон, підприємство" (м. Полтава, 2017 р.); Міжнародній науково-практичній конференції "Університетська наука. Проблеми міжнародної інтеграції" (м. Северодонецьк (Україна) – м. Люблін (Польща), 2017 р.); Міжнародній науково-практичній конференції "Сучасні тенденції розвитку менеджменту та фінансово-економічної безпеки" (м. Черкаси, 2018 р.); V Всеукраїнській науково-практичній Інтернет-конференції з міжнародною участю "Економічна безпека: держава, регіон, підприємство" (м. Полтава, 2018 р.); Міжнародному форумі з інформаційних систем і технологій "INFOS-2019" (м. Харків, 2019 р.); III Міжнародній науково-практичній конференції "Економічний розвиток держави та її соціальна стабільність" (м. Полтава, 2019 р.).

9. Відповідність дисертації вимогам, що передбачені пунктом 10 Порядку проведення експерименту з присудження ступеня доктора філософії, затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 6 березня 2019 р. № 167.

Дисертацію Богданова Романа Ігоровича на тему: "Формування управлінських структур у забезпеченні економічної безпеки підприємства" подано у вигляді спеціально підготовленої кваліфікаційної наукової праці на правах рукопису та виконано здобувачем особисто. Дисертація містить наукові положення, нові науково обґрунтовані теоретичні результати проведених здобувачем досліджень, що мають істотне значення для галузі знань 07 – "Управління та адміністрування", що підтверджуються документами, які засвідчують проведення таких досліджень, а також свідчать про особистий внесок здобувача в науку та характеризуються єдністю змісту, відповідає вимогам щодо її оформлення, передбачених Наказом МОН України від 12.01.2017 р. № 40 "Про затвердження Вимог до оформлення дисертації".

За актуальністю, науковою новизною, теоретичним, методологічним і практичним значенням, обґрунтованістю одержаних результатів та

оформленням дисертація відповідає чинним вимогам Міністерства освіти і науки України, зокрема п. 10 Порядку проведення експерименту з присудження ступеня доктора філософії, а її автор – Богданов Роман Ігорович – заслуговує на присудження ступеня доктора філософії галузі знань 07 – "Управління та адміністрування" за спеціальністю 073 – "Менеджмент".

Дисертація Богданова Романа Ігоровича на тему: "Формування управлінських структур у забезпеченні економічної безпеки підприємства" рекомендується до захисту у спеціалізованій вченій раді.

Рецензенти:

доктор економічних наук, доцент, в.о.
директора Навчально-наукового
інституту економіки і управління
Східноукраїнського національного
університету імені Володимира Даля
Міністерства освіти і науки України

Євген Івченко

кандидат економічних наук, доцент,
доцент кафедри економіки і
підприємництва Східноукраїнського
національного університету імені
Володимира Даля Міністерства освіти і
науки України

Вікторія Вахлакова

18.12.2020 р.

Підписи Івченка Є.А. та Вахлакової В.В. засвідчую:

Начальник ВК Літвінова Л.М.

